

ABONAMENTUL.

Un an 120 cor. (60 lei)

1/2 an 60 „ (30 lei)

1/4 an 30 „ (15 lei)

O lună 10 „ (5 lei)

Un nr. 50 fil. (25 bani)

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată C. 1.50 a doua
și a treia oară C. 1.20

Manuscrite sunt a se
trimite la Redacția
„UNIRII” Blaj.

Ziar național — apare în fiecare zi de lucru.

Dr. Ambroziu Chețianu.

Cel mai vechiu liceu al României Mari are director nou... După o necurmată muncă de zece ani domnul Dr. A. Chețianu a fost numit inspector școlar arhidiecezan. Este aceasta slujbă cea mai înaltă treaptă pe care poate ajunge un profesor ce-a slujit biserica și școala Blajului.

Puține caractere din toată România Mare se pot compara cu a drului Ambroziu Chețianu. Săma și blândețea, inteligența și stăruința mai mult decât eroică, moralitatea și dragostea de neam, tot ce poate fi posibil de armonios în sufletul acestui bărbat, cum într-adevăr rar am avut fericele să vedem. Respectul elevilor și l-a câștigat prin iubirea față de ei, și din respectul acesta se nizuia fiecare elev să învețe, ca să nu rămână rușinat în fața profesorului a cărui expresie de bunăvoință și blândețe îți săpa prin un avânt de muștrare rană adâncă în adevăr dureroasă. Nu știu eu, care să fi avut note neobișnuit din științele naturale. Nu cred că a fost obiect de studiu mai bine pătruns decât celelalte științele naturale. Și profesorul rămas atâția ani agur la catedra de naturale a avut răgaz să și scrie cu competență eminentă.

Dar ce să zic despre activitatea sa de director. Ea este pe dreptul uriașă. N'a fost elev care să nu-l cunoască. Și a fost îndatorire pe care să o implinească cu punctozitatea cea mai riguroasă. Și de agende nu a mai avut afară de directură? vrafurile de acte puse cu brațul dela cancelaria metropolitană toate treceau pe ochii Dsale.

Acei cari l-am cunoscut ca elevi și l-am văzut aproape, ca directorul nostru, niciodată nu putut admira îndeajuns munca zilnică, necurmată ce a pus-o în interesul liceului. Profesor și elev aveau cu ei zile de vacanță, directorul Chețianu niciodată. Primul la dorință, totdeauna în fruntea curora, așa l-am văzut până să rășit.

Liceul Blajului astă toamnă a trecut prin grea criză. Ni-se cerea să propunem chiar și muzica vocală ungurește. Directorul Chețianu a apărut cu pieptul și energia intransigentă sfârșirea limbii și duhul străvechi și curat românesc ce-a plutit în bătrânele odăi de frământare națională ale liceului arhiepiscopesc.

Plinirea vremii l-a aflat în fruntea institutului și glasul înăbușit de plâns — la prima conferință liberă ne-a dovedit căldura ce zăcnea în inima aceasta bună și mare...

Cel mai ilustru între eroii ideali ai muncii necurmăte s'a depărtat din fruntea liceului. Sufletul său mare s'a fărâmat în mii de suflete și toată energia aceasta nesecată în munca istovitoare care nu pune pe frunte laurii observați de toată lumea, dar elevi și profesori vor duce în suflet aceasta blândă și luminoasă icoană ca pe un splendid tablou în biserica sufletului lor, vor duce idealul intrupat al muncii, suprema forță și armă de consolidare a României Mari.

Institutele îl au ca pe cel mai înalt arbitru și ele nu vor avea decât folos tot atât de mare, pe câtă dragoste și stimă îi vor purta toți, pe cari i-a crescut și i-a dat întregi Bisericii neamului românesc.

Cluj, la 4 Oct. 1919.

Ovidiu Hulea.

Școlile naționalităților din Ardeal.

Cu privire la învățământul în școlile neromânești, resortul Instrucțiunii a luat următoarele măsuri ca reglementare:

1. Să aibă local școlar.
2. Să arate mijloacele materiale.
3. Să se conforme planului de învățământ al statului.
4. Să numească învățători născuți în Teritoriul Ardealului.

5. În mod excepțional pentru acest an școlar se admit vechile manuale, întrucât nu stau în contradicție flagrantă, cu interesele statului român. Istoria, geografia și constituția trebuie să fie predate după planul de învățământ al statului.

Citesc

condițiile de primire în cel mai nou Internat românesc de dincoace: al liceului „Gheorghe Barițiu” din Cluj, 3000 cor. taxă anuală în bani, 4 kgr. unsoare, 50 de oue, farfurii proprii etc. etc., cari laolaltă mai dau câteva sute de coroane va se zică: cam 400 cor. lunar de elev.

Și nu e numai la Cluj așa!

Am urmărit, cu oarecare interes, condițiile de primire ale tuturor Internatelor noastre, vechi și noi, dela Brașovul cu 600 cor., până la Blajul nostru cu cele 200 cor. — ridicate prin o clauzulă cuminte, adausă ulterior, la oca 250 cor. lunar. — Altădată, în vremuri normale, aproape atâta făcea taxa pe anul întreg. Si erau ani cu 10 luni de școală!

Și cu toate acestea Internatele sunt arhipline, pentru că cuartierele în oraș, la gazde particulare, sunt și mai scumpe. Chiar și aci, la noi, gazdele mai bune încep dela 4—500 cor. în sus! Așa că, în definitiv, părinții sunt veseli, dacă și-au putut plasa copiii prin Internate, oricât de mari ar fi taxele ce li-se cer, deși, de altă parte, te întrebi, că de unde este cu putință ca unii părinți să poată da atâta sumedenie de parale, mai ales, dacă sunt câte 2 ori mai mulți copii de școală?

Iar dacă stai de vorbă cu vre-un director de Internat, nu cumva să credeți, că este încântat de taxele mari ce le încassează și că îți va vorbi cu încredere despre prevederea cum se cade, cu toate cele trebuincioase, potrivit stadiului de dezvoltare trupească și sufletească a elevilor lor.

Îți va face și el calculul următor: laptele costa în vreme de pace 18—20 fileri o litră, astăzi costă — dacă îl capeți — 3 cor. Grăul era 1400 cor. un vagon, primăvara, astăzi îl plătești cu

12—13000 cor. prețul *minimal*! Carnea era 80—90 fileri, azi este 16—24 coroane. Lemnele aduse acasă costau 180 cor. la 10.000 kgr. astăzi ești vesel dacă nu degeri iarna și plătești *de nevoie* — *bucuros!* 2600—3000 cor. pentru aceleași lemne. Petrolul s'a urcat dela 20 fileri la 4 cor. și miroasă! Un scaun „Thonet” era 4 cor. astăzi — 100 cor. Tot atâta e și un scaun făcut de mäsär. — Să nu mai vorbim de alți articlii, de servitori, de măestri, de sticlă de geamuri etc., urcați în calcul mediu și cu 2000%.

...Iar tu, cetitor nepreocupat, stai și te miri, și dai dreptate și unuia și altuia: părinților cu copii de școală, cari gem sub taxele mari, și trebuie să dai dreptate și conducătorilor de Internate. Stai și — nu știi, pe care să-l — compătimizești mai mult!!
m.

Scriitorii maghiari — unguri veritabili.

Știam demult, că literatura maghiară numai maghiară nu a fost, ci mai cu seamă jidovească. Acuma suntem în stare a arăta numele adevărat, pe lângă cel cumpărat cu o coroană, a celor mai de seamă scriitori unguri. Ei se numesc, resp. s'au numit mai înainte: Gárdonyi Géza — Geza Zigler, Molnár Ferenc — Franz Neumann, Szomory Dezső — Moric Weisz, Szomory Emil — Emanuel Weisz, Biró Lajos — Ludwig Blau, Lengyel Menyhért — Melchior Lebovics, Rákosi Jenő — Eugen Kremser, Kóbor Tamás — Adolf Beerman, Kennedy Géza — Geza Kaufmann, Nados Sándor — Alexander Neumann, Szomaházy István — Arnold Steiner, Miklos Andor — Armin Klein, Szöllösy Zsigmond — Sigmund Deutsch, Dóczy Lajos — Ludwig Dux, Révész Béla — Albert Rescher, Béla Henrik — Chajem Nochem Bernstein, Adorján Andor — Andor Lackenbacher, Kemény Simon — Simon Kohn, Kabos Endre — Eduard Rosenberg, — Kéri Pál — Paul Kramer, Timár Sztaniszló — Bela Schwarzenberg, Lakatos László — Ladislaus Kellner, Farkas Pál — Siegfried Schlesinger, Szatmári Moric — Moricz

Gottlieb, Bary Ágost dr. — Hugo Rosenthal, Ignotus — Hugo Veilgsberg, Fabinyi István dr, Füzesseri — Izidor Froschner, Bede Jób — Jakob Rosenberg, Jób Dániel — David Ziffer, Gábor Andor — Andor Greiner, Túri Béla — Bela Tillmann, Molnár Jenő dr. — Jakob Müller. Milos Jenő — Eugen Stundinka, Ujvári Péter — Pinkus Neuwelt, Sas Ede — Eduard Hille, Erdőssi Rudolf — David Ehrenwald, Berkes Imre — Isidor Berger, Bernát Otto dr. — Otto Singer, Tömörkény István — Stefan Steingaszner, Emőd Tamás — Ernest Fleischer, Szép Ernő — Ernst Schön, Kővács Lidi — Lidia Frank.

Nu știm să fi mai rămas vreunul neamintit. Prin urmare acești jidani și șvabi au condus literatura și ziaristica maghiară, cel mai scump clenodiu al unui popor.

Veniturile C. F. R. din România Mare.

Din traficul de călători s'a încasat suma de lei 6.999,743, din bagaje 618.095 lei, din mărfuri 3.447,072 lei.

În Transilvania traficul de călători a dat un venit de lei 3.650.000, din bagaje 275 mii lei și din mărfuri 3.600.600 lei.

În Bucovina din traficul de călători s'a încasat 697,749, din bagaje 38,886 din mărfuri 547,881.

În total în vechiul regat s'a încasat suma de lei 72.093,910, în Transilvania s'a încasat suma de lei 7.525,000 și în Bucovina 1.284,501 lei.

Venitele din Ardeal de lei 7.525,000 sunt realizate de o rețea aproximativ de 8000 km. pe când vechiul regat incluziv Basarabia au dat pentru 4600 km. 12.093,910 lei.

Dela 1 August crt., tarifa de călători și mărfuri din Ardeal a sporit în mod simțitor.

(Rev. Econ.)

Informațiuni.

— **Succesul unui apel.** Aflăm din numărul cel mai proaspăt al »Curierului Creștin« din Gherla, că Consistorul din Gherla a lansat la timpul său un apel pentru colectarea de alimente pentru seminarul teologic și pentru internatele școlilor normale din aceea eparhie.

Apelul a avut un succes splendid. Preoții au colectat mai multe sute de chilograme de brânză și alte alimente prețioase.

Laudă harnicilor preoți, pe cari »Curierul Creștin« îi publică cu numele.

— **Dr. A. C. Cuza** a fost ales decan al facultății de drept dela universitatea din Iași.

— **Numele de botez s'a desființat în Rusia sovietistă** sub pretext, că ar face parte din sistemul reacționar. Fiecare nou născut va primi un nume de ordine.

— **Schimbarea numelor străzilor din Cluj.** Consiliul orașului Cluj a hotărât schimbarea numelor mai multor străzi și piețe din Cluj.

— **Vaticanul și celibatul.** Ziarul »Matin« scrie, că nu de mult a fost o deputație a preoților catolici din Ceho-Slovacia la St. Sa Papa dela Roma. Această deputație a cerut nu mai puțin decât ștergerea celibatului și a limbei liturgice latine. Papa a primit deputația și a spus, că în cecece privește limba liturgică latină se pot face anumite concesii, despre chestiunea celibatului însă a spus din cuvânt în cuvânt: »Nec nominetur« — nici să nu se pomenească.

— **Conflictul ocaferist,** despre care scrisesem și noi într'un număr trecut al »Unirei«, ivit între direcția C. F. R. din București și direcția regională din Cluj, după cum declară ziarul »Patria« din Cluj, încredințată de dl director Bohățiel, este o invenție pură, și între cele două direcții au fost și sunt cele mai bune raporturi.

— **Cursul leului s'a fixat** la 2 cor. 50 fl. numai pentru teritoriile dincolo de Tisa, cari nu sunt sub administrația Consiliului Dirigent.

— **La 10 Octomvrie se vor deschide școlile normale de stat** în următoarele centre din Ardeal: Cluj, Deva, Timișoara, Zălau și Sighetul Marmației.

În aceste școli vor fi 4 clase inferioare și 3 ani de pregătire profesională. În anul al optulea va fi repetiție generală, excursie, practică pedagogică etc.

În acest sens se vor transforma treptat și actualele școli normale confesionale românești.

În școlile de mai sus vor fi primii câte 15 bursieri, 15 semi-bursieri și un număr de solvenți.

— **Pagubele Băncii Austro-Ungare în Ungaria bolșevistă** sunt evaluate de guvernorul băncii Baron Wimmer cu aproape 2 miliarde. Cam ia atât se urcă dotația Centralei din Budapesta, dotație, ce a dispărut cu desăvârșire până la ultima bancnotă. Din tezaurul metalic de 70 milioane lipsesc 3 milioane. Partea salvată se află la loc sigur.

— **Datoria de stat a României** se cifrează actualmente cu 12.000 milioane Lei. Ea a fost la 1914 de 1600 milioane Lei. La suma aceasta s'a adăus: împrumutul național din 1916

cu 400 milioane Lei; împrumuturi contractate la aliați în cursul războiului 1500 milioane; împrumutul Unirii din 1919 cu 700 milioane și împrumutul statului la »Banca Națională« 2300 milioane. Lângă sumele aceste să se mai adăugă: 300 milioane pentru diferite cumpărări dela aliați în anul curent; 1000 milioane pentru refacerea căilor de comunicație și 3000 milioane pentru luarea imperiului în teritoriile alipite.

(Rev. Econ.)

— **Italianii din America pentru d'Annunzio.** Ziarul »Popolo d'Italia« anunță că Italianii din Sao-Paulo (Brazilia), pentru a-și arăta admirația pentru d'Annunzio, i-au expediat o sumă de 500 mii franci.

Colonia din Naw-York a trimis de asemenea 200.000 lire. În toată America subscripțiile se înmulțesc zilnic, și se prevede că se va realiza sume considerabile.

Subscripția totală a Italiei și a străinătății se ridică actualmente la mai multe milioane.

Necrolog.

Ni-se aduce la cunoștință moartea secretarului cercual *Traian Radu*, întâmplată în 4 Octomvrie 1919 la 3 ore p. m. în etate de 51 ani. Ingroparea i-s'a făcut în 6 Octomvrie la 2 ore p. m. în cimitierul bisericii gr.-cat. din Feneș.

Odihnească în pace!

(101) 2-2

Cumpăr

un exemplar din opul »Economia stupilor« de Ion Molnar, Tipărit *Viena 1785*.

Ioan Vicoveanu, învățător *Vicovul de jos*, (Bucovina).

Sosirea și plecarea trenurilor în gara Blaj.

	Sosește.	Pleacă
Accelerate: Nr. 606 Arad—București	7:36	7:37 dim.
» » 504 Oradea-M.—București	12:07	12:09 noaptea
» » 605/a București—Arad	6:00	6:01 seara.
» » 502 București—Oradea-M.	4:25	4:30 dimin.
Personale: Nr. 512 Oradea-Mare—Brașov	8:16	8:26 dimin.
» » 514 Oradea-Mare—Brașov	5:27	5:42 după prânz.
» » 511 Brașov—Oradea-Mare	8:37	8:47 seara.
» » 513 Brașov—Oradea-Mare	9:46	9:56 dimin.
» » 8314 Blaj—Praid		12:35 după prânz.
» » 8311 Praid—Blaj	7:50	dimin.

N. B. Acceleratele Nr. 504 și 503 circulă începând cu 10 Octomvrie, Nr. 606 și 605/a din 15 Octomvrie.

Se atrage atenția publicului călător asupra împrejurării, că trenurile deocamdată nu sunt încălzite, să se îngrijească deci fiecare de țol bun și călduros. Bagajele personale să fie bine închise, pentru că s'a întâmplat adeseori, că la sosire s'au aflat deschise perind din conținutul lor.

APARE SUB ÎNGRIJIREA UNUI COMITET.

Redactor responsabil: IULIU MAIOR.

Numărul cenzurat de: Ioan Moldovan.

Bibliografie.

A apărut Nr. 34 al revistei săptămânale »Insemnări Literare«: Din Moldova ... de Ion Cernat; Adam către Eva de Mihai Codreanu; Retragere de Valeriu Arsenescu; Nocturnă de Liviu Opris; Suflul furtunii de Alexis Nour; E o dimineață tristă de D. Cazzian și diferite recenzii și dări de seamă. De vânzare pretutindeni. Prețul 1 leu, abonamentul 40 lei, str. Gh. Mărzescu 23 Iași.

*

Ioan Baciu: »Petru Rareș«, sau detronarea lui Ștefăniță-Vodă Domnul Moldovei. Dramă istorică în 2 acte. Ediția II-a, corectată esențial și amplificată. Lugoj. Prețul: 5 Lei.

Rugăm corespondenții ziarului nostru și pe toți cari ne trimit manuscrise spre publicare să scrie numai pe o față a hârtiei.

Aviz.

Se caută un învățător gr.-cat. român, cântăreț bun, și priceput în ale tipicului bisericesc, care ar fi aplicat să ocupe post la una dintre școlile primare de stat din Brașov, cu obligamentul ca în Dumineci și sărbătorile oprite, să conducă strana, ca cantor în capela »Bunvestiri« din Brașovechiu, pentru care osteneală va fi honorat de cei în drept deosebit de salariul învățătoresc.

Doritorii să se adreseze scrisorului cât mai curând, înaintându-și acte justificative.

Brașov, 7 Octomvrie 1914.

Moise Brumboiu,
protopop gr.-cat.

Brașov, str. lungă Nr. 111.

(102) 1-2.